

Kaynak

**BALIKESİR
HALKEVİ**

ÜÇÜNCÜ YIL: 27

19 NİSAN 1935

Sütunlarımız inkılâbın ve Halkevlerinin çizdiği derin ve geniş mefhumun içine giren bütün yazılara açıktır.

Her ayın ilk haftasından sonra gelen yazılar bir nüsha sonraya kalır.

İçindeki yazılar

Çocuklar için:

Tarihi tetkikler:

Zağnos Paşa ve Balıkesirle alâkası

Dağlar: [Şiir]

Bizde ve medenî milletlerde doğum ve çocuk bakım evlerinin hizmeti

Hayvanların yavrularına yapılması lâzım gelen ihtinamat sütünden kesme:

Zehirli gazlar:

Gelecek savaşlarda kimya yarğıları ve bunlara karşı korunma çareleri

Kara günler:

Kema:

Arl'lı Kız;

Foklor:

Maniler

Halk evimizin 31 Marta kadar üç aylık çalışma hülâsası:

Balıkesir Halk inanmaları:

I. Akçal

M. Ekrem

S. Vecdi Özkan

Dr. Halit Üzel

B. Tunçay

Abdi Ağabey oğlu

I. Şevki Işıtkman:

Nacl Erçevlik

A. Osman Balkır

A. Osman Balkır

ADRES

Balıkesir — KAYNAK
Müracat yeri: Halkevi

KAYNAK

ABUNASI

YILLIĞI : 150 K.
6 AYLIĞI : 30

İmtiyaz sahibi
T. Fikret Silay

Balıkesir Halkevi tarafından çıkarılır
Aylık Kültür Mecmuası.

Neşriyat Müdürü
Abdi Ağabeyoğlu

Çocuklar için

Çocuk bayramı yaklaşıyor. "23., Nisanda başlayan bayram haftasında çocuklarımızın gülüp oynamalarını bizler de neşe ile, zevkle seyredeceğiz.

Asrımıza "çocuk asrı," da diyorlar: Ne kadar doğru bir söz!

Soysallığın birçok alâmetleri vardır: Bayındır şehirler, yollar, büyük kurumlar, fabrikalar, mektepler ve saire... Bunlar bir budunun, bir hükûmetin ileri sayıla bilmesi için belki de yetişir görülebilir. Fakat asıl ilerilik çocuklara verilen değerle ölçülmelidir.

Amerikalılar bu hususta acuna örnek olmuşlardır. Diğer ülkeler de bugün pek onlardan geri kalmazlar.

Eğer halâ çocuk saltanatını anlamayan haşmetli çocuk hazretlerinin, önünde eğilmeyenler varsa bunlar istikballerine emniyetle bakmamalıdır.

Kıvançla söyleyelim ki cumhurluğumuz da çocuk meselesine gereken değeri vermiştir.

Türk cumhurluğunun birçok karakteristik vasıfları vardır; nüfusa, hele çocuğa verilen değer bunların hepsinin başında gelir.

"Çocuk Esirgeme Kurumu" nun varlığı ve yaptığı çocuk bahçe'eri, süt damlaları, çocuk dispanserleri gibi göğüs kurtarıcı güzel işlerle hükûmetçe açılan çocuk Doğum ve Bakım evleri, beş çocuklu babalardan yol parası alınmaması, çok

çocuklu fakir ailelere çocuk hakları için konulan koruyucu hükümlerle sıhhat kanununda çocukları gözetim maddeleri ve nihayet çocuk bayramında resmî ve büyük makamların bile çocuklar emrine verilmesi cumhurluk hükûmetinin çocuğa verdiği ehemmiyeti tebarüz ettirmeğe elverişli sanırız. İş bununla da kalmış değildir.

Tüze bakanlığının [ad iye vekâleti] çocuk mahkeme'eri kuracağını ve suçlu çocuklar için ayrıca hapishaneler açacağını da gazetelerde, sevinerek okuduk. Bakanlık bu işi yalnız düşüncede bırakmamış bir hakim bayanı tetkik için Avrupaya göndermiş, bu beyan yakınlarda yurdu-muza dönmüştür. Demek ki, bu çok gerekli ve pedagojik iş de günün meselesi haline gelmiştir.

Bütün bunlar cumhurluk hükûmetinin çocuklarla ilişkili işleri nasıl kökten ve derinden düşünüp kavradığını göstermeğe yetişir.

Ayrıca "Çocuk Esirgeme Kurumu,"nun yeni ve genel hükümleri içine alan bir kanun lâyihası hazırlamak için çalıştığı ve esaslı tetkikler yapmakta olduğu da duyduklarımız arasındadır. Gönül isterdi ki "Kurum," bütün tetkiklerini bugünlerde yapıp bitirsin ve tekliflerini şu önümüzdeki çocuk bayramı haftasında, kanun olarak kabul ettirsin. Bu, hem kurumun

[Devamı 565 inci sayfada]

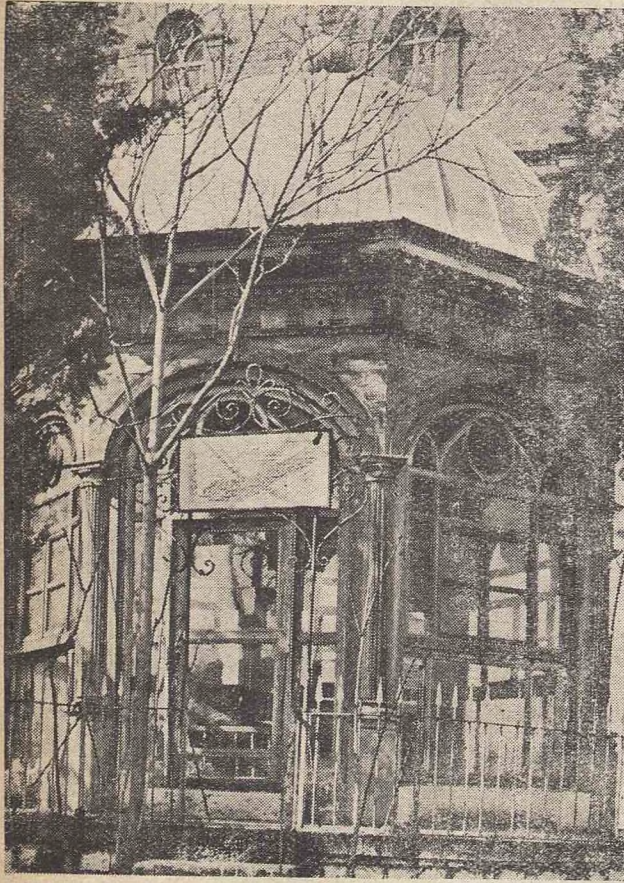
5032858
1935, 27-32

Tarih tetkikleri :

Zagnos paşa ve Balıkesirle alâkası

- 2 -

Hayrete şayanıdır ki tarihlerimizde Zagnosun - Birinci padişahlığında - Fatih sultan Mehmede vezir olmasından evvelki meratip ve manasibi hakkında hiç bir malûmat görülememektedir. Gerçi bay

Zagnos paşanın türbesi

İsmail Hakkı, karasi meşahirinde 817 tarihlerinde karin abade fırar eden şehzadeyi yakalayıp padişaha teslim eden şehzadenin lalası terzi başı Zagnos b. yin bu Zagnos paşa olması hususundaki müzeler müdürü Halil beyin şüphe ve ihtimalini naklederek tarih de tevafuk ediyor. Diyor. sada gerek Çelebi Sultan Mehmedin biraderi olan düzme Mustafanın ve gerekse

yine bu sultanın oğlu olan şehzade Mustafa'nın isyan tarihleri 817 değil bu tarihten dokuz veya on bir sene sonradır. Bunlardan başka da bir şehzade vakası yoktur. Bahusus «Sicli Osmanî» Bu iki şahsiyeti terzi başı Zagnos beyle Zagnos paşayı ayırmaktadır.

Tarihlerin kaydına göre «Damadı Şehriyari» Zagnos paşanın umumî hizmetlerinden ziyade sarayın hususî hizmetlerinde bulunduğu ve zamanının güzide ilim ve irfan sahiplerinden bulunması itibarile Şehzade Mehmedin (Fatihin) talim ve terbiyesile iştigal ettiğine kuvvetle ihtimal verilmesi lazım gelir. Fatih Mehmedin eslâfı arasında görülmemiş bir surette ecnebi lisanlara aşina, pîlânlar tertibine liyakatlı «Ebülfetih» olarak yetişmesinde Zagnosun dahli bulunduğu derkârdır. Fatihin birinci padişahlığında Zagnosu vezarete ikincisinde «Vezir saniliğe» getirmesi, diğer taraftan Zagnosun Fatih bütünü cihan nazarında yükselden İstanbul fethinde her hususta Fatihle berrber çalışması [1] ve bilhassa muhaseranın devamı hususunda ısrar ederek Fatihle azminde sebat ve metanet telkini [2] gibi hadisat, kuv-

[1] Hayrullah efendi tarihi: Cilt: 8 Sahife: 68 «Zagnos paşa ile Karacabey Galata tarafıyla Kasımpaşa sevhilini abluka etmeğe memur olduklarından Dolmabahçe nam mevkinden dahi kızaklar vastasile yirmi kadar çekdirme ve şaloba ve sandal çekdirilüp karadan Kasım paşa deresine indirilüp karşıdan karşıya köprü kurmak ve kalenin İvan saray kapusundan bağçe kapusuna kadar muhasara maddesi dahi Zagnos paşanın neticei tedbiri olmuştur.»

[2] Yine aynı tarih: Cilt: 8 Sahife: 70 «Zagnos paşa ile bir takım vüzerâ Halil paşaya karşı işbuteklifin (Refi muhasara) kabul olunmaması tarafında bulunarak Padişahı muharebeye teşci eylediklerinden Halil paşanın menfaati mahsusası icraya zaman bırakmadılar...»

vetli bulduğumuz ihtimali ; mertebeyi sübuta isal edecek mahiyettedir.

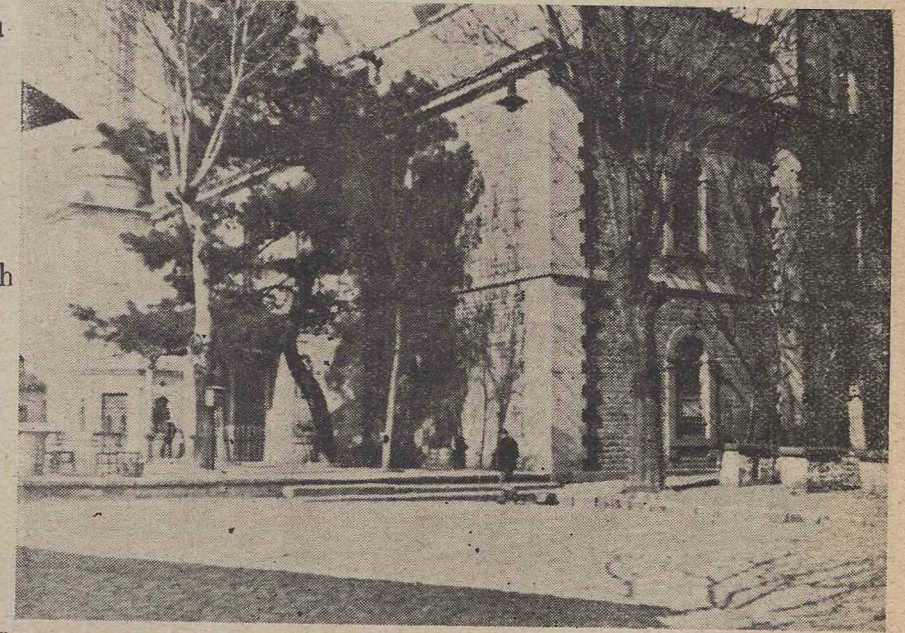
Hususile ikinci Muradın ikinci defa padişahlığı ele aldığı vakit Fatih Mehmed, Zagnosdan ayırarak Manisaya Zagnosu da tekaüden Balıkesire nefi eylemesi dolayısıyla ikinci Mehmedin «gördüğü dersi tecrübenin tesirinden ve hele [Zagnos] paşanın def ve tahkirinden dağdadır... [3]» olması, bu hususdaki şüpheleri izaleye kâfi bir delildir.

«Damadı Şehriyari» olduğu şüpesiz bulunan Zagnos paşanın hangi «şehriyarın», damadı bulunduğu da sarih bir surette malûm değil ! Tarihlerin rivayetine göre ikinci Muradın Fatma sultan ismindeki kızını almış olan Zagnosun türbesine asılı kitabede «Fatih Sultan Mehmedin damadı Zagnos Mehmet paşa.» Yazılı olduğu gibi bay İsmail Hakkı'nın Karasi meşahirine nakleyilediği Fatih sultan Mehmedin 864 tarihli bir fermanına göre de halası Fatma hatunun yani Çelebi Sultan Mehmedin kızı Fatma hatunun kocası olduğu istidlâl

edilmektedir. Bu fermanla Fatma hatunun «Siti» isminde bir de kızı bulunduğu görülmüyor. Bay İsmail Hakkı kardeşimiz, Zagnos paşanın (Siti) isminde bir zevcesi daha olduğunu bunu da Timurtaş zade (Oruç) beyin kızı bulunduğunu eyice bildiğini fakat Zagnosun (Siti) adında bir kızı olduğundan malumatdar bulunmadıklarını ileri sürerek Çelebi Sultan Mehmedin kızı Fatma hatunun Oruç beyin karısı olduğunu ve bunlardan doğmuş (Siti) ismindeki hatunun da Zagnos paşanın karısı bulunduğunu kabul ıztırarında kaldığını ileri sürüyor. Biz bu

[3] Namık Kemal: Osmanlı tarihi

hususla aziz kardeşimizin fikirlerine iştirâk edemiyoruz! Bir erkeğin aynı isimde hem kızı ve hem de karısı olabilir. Bunda ne mahzur vardır? Çelebi Sultan Mehmedin Fatma isminde ikinci Muratdan daha küçük bir kızı olur; bunu Zagnosa verirler bundan doğan kızının adını Sultan Muradın oğlu Fatih almış olduğu Zülcadir beyi Süleyman beyin kızının ismine izafeten (Siti) koyabilir. Zagnos Fatma Sultanın vefatından sonra da Oruç beyin (Siti) adlı kızıyla de evlenebilir. Bu suretle ceryan eden alış

Zagnos Paşa camii

verişlerde hiç bir mahzur yoktur zanredirim. Timurtaş paşa zade Oruç beyin Çelebi Sultan Mehmedin damadı olduğuna zaif bile olsa bir delil bulunsa idi. Ozaman bu gibi muhakemeler lüzum kalmaz Zagnos paşanın «damadı şehriyari» değil, «damadı şehriyarının» damadı olduğuna hükmeder geçerdik. «Sicli Osmaninin» kaydına göre Zagnos Mehmet paşanın karasi valisi iken Balıkesirde vefat etmesi ve zevcesi Fatma Sultan ile ayrı ayrı türbelerde metfun bulunması, Zagnosun doğrudan doğruya «damadı hazreti şehriyari» olmasında şüphe bırakmıyor. Asarını gözleri-

mizle gördüğümüz rivayata nazaran şimdiki Atanas köyü civarında bulunan köy harabesindeki türbenin Fatma hatun ile kızının türbesi olduğu ve bu harab köyün de fermada mevzuu bahs (Hacı köyü) bulunduğu söylenip dururken ve yine karasi meşahirinde verilen malûmatta Fatma Sultan vakıflarına Zağnos vakflariyle beraber bakıldığı zikrolunurken biz niçin bu hususta tereddüt ve istibaha sapalım? Kocası maenkubiyete sevk edilmiş bir Sultan, kahrından naşi idarei maişetlerine tahsis

Zagnos Paşa caminin tamirinden artan eski asar

edilen bir köyde halîne mütenasip bir surette ebedi istirahatı tercih ederek oraya gömülmesini vasiyet edebilir. Onun kızı da annesine imtisalden menedilemez. Bu suretle anne vekız elyevm harab hacı köyündeki türbelerinde yatarlar; Daha sonra ebediyete karışan Zağnos Mehmet paşa ile zevcesi bulunduğu yakın hasıl olan Oruç beyin kızı (Siti) hatun da Balıkesirdeki türbelerinde medfun bulunabilirler..

Şimdiye kadar edinebildiğim malumata istinaden hence Zağnos paşa, mezkûr fermada bahs edilen Fatih'in halası Fatma Sultanın kocasıdır. Tezviç keyfiyeti ikinci

Murat devrinde vukua geldiği zannı neticesi bazı tarihlerce Zağnos «Muradı sanjının» damadı olduğu ileri sürülüyor Şuhale nazaran Zağnos paşanın, cendereli zade Halil paşadan daha kıdemli bir «Damadı hazret şehriyari» dir. Gerek damatlıkdaki kıdemi ve gerekse zamanının yüksek şübhesiz yeni-fikirli bir şahsiyeti bulunması, doğrudan doğruya ikinci Muradın damadı olan Halil paşanın istirkabını celbetmiştir. «Sultan Murad sanı» dedesi gibi ondört yaşında yetiştiğine kail olduğu-oğlu ikinci Mehmedî, büyük bir feragatle terketmiş olduğu tahtına geçirdiği vakit, babası çelebi Mehmede idare hocalığı yapan Bayezid paşaya imtisalen oğlunu damadı «Vezir azam» Halil paşaya teslim etmişti.

Halil paşa, ne babası ve ne de babasının ümerasile fikir ve hareket birliği yapamayacak bir sistemde yetiştirilmiş olan ikinci Mehmedin yanında rakibi olan Zağnos paşayı görünce senelerden beri ihraz etmekte olduğu mevkiin müdhiş bir surette sarsıldığını hisetmişti.. Mürakabesi altına verilen

ikinci Sultan Mehmedin hocasından yani - Halil paşanın bi eman rakibi Zağnos paşadan-ayrılmıyacağına kanaat getirdiği günden itibaren Halil paşa, her ikisinin de sukutu çarelerini hempalarile birlikte ihzardan geri durmadı.

Ahdi - Avrupalılara yakışır bir surette-naks suretile tahaddüs eden (Varna)vakası üzerine kain pederini kandıramıyan Halil paşa, Bizanslıları himayede gösterdiği mehareti itinalı bir surette kullanarak (buçuk tepe) [1] hadisesini ihdasa mu-

[1] 848 tarihinde Edirne'de zuhur eden büyük bir yangını müteakip, genç padişahın yangın

Dağlar

Yolumu çevirirken sivrilen gökler dağlar,
Bulutlu gözlerimde hayaller beliriyor.
Tanrıya isyanında düşüp devrilen dağlar,
Arkasından sevgilim sanki sesin geliyor.

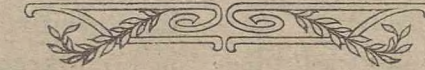
*
*
*

Akşamları gurupla ufuk kızılışırken,
Garip ruhum yüzüyor üzüntüler içinde.
«Renğin kuru» heyecanlı aşıklar taşırken
öksüzlüğün ateşi yükseliyor isimde,

*
*
*

Boyle herkes eşile baş başa kalıyorken
Eşsiz kimsesiz ruhum ayrılığa kan ağlar
Gençler sevgi yolunda baş başa kalıyorken,
Sevgilime arayım bana yol verin dağlar

S. Vecdi Özkan

vaffak olarak rakibile beraber ikinci Sultan Mehmedî de mevkilerinden cüda etti.. [2]

esnasında avda bulunması dolayısıyla hasıl olan umumî teessürat neticesinde Yeniçerilerin çıkardığı ilk askerî kıyam:

[2] Namık Kemal: Osmanlı tarihi: Cilt: 3 Sahife 29 da: [Yeniçerilerin elbette bir muharriki olmak lâzım geleceğinden bu muharrik aceba kim idi? Şayanı dikkatdirki Yeniçeriler isyana kıyam edince sadrazamı bıraktılar, İdarei devletçe bilfiil hiç bir hükmü olmayan Şehabettin paşanın konağına hücum ettiler, Sultan Murat tekrar cülus edince yine sadrazama dokunmadı, Zağnos paşayı tedip eyledi. Dimek gine Halil paşadan hem Yeniçeriler hoşnut idiler hem de padişah memnun idi.

Halbuki idarei devlet münhasıran sadrazama

ait olduğundan Yeniçeriler hükûmette iddia ettikleri siyattan, Sultan Muradda askerde gördüğü fesattan dolayı Halil paşayı itham etmek lâzımgelirdi. Halbuki böyle iken Yeniçerileri fesda tahrik edecek Halil paşadan başka kimse bulunmuyor

Halil paşa o cinayeti ihtiyar ettiyse Zağnos paşanın Sultan Mehmet nezdinde hasıl ettiği itibarı çekemediğinden ve paşayı mesendine rakip at eyledildiğinden irtikâp eylemiştir.

Bu mütalâlar Halil paşanın muharriki fesat olduğunu müsellimatı tarihiye hükmüne koyamasa bile ihtimali galip derecesine isale eder.

Hele Halil paşanın Yeniçeri fesadının birinci muharriki olmasa bile birinci mürevvici birinci müeyyidi olduğunda şüphe yoktur,,

— Bitmedi —

M. Ekrem

Bizde ve Medenni Milletlerde Doğum ve Çocuk Bakımevlerinin Hizmetleri

Yazan:

Dr. Halit Üzel

Doğum ve Çocuk Bakımevi Baş hekimi

— 2 —

Hatta bunun üzerine İngiliz kralı müteveffa, Edvart tarafından halkın sıhhi edebiyatına şu darbi mesel sokulmuştur: (If preventable why not prevented) yani madamki kabili vikaye idi niçin vikaye edilmedi.

Halbuki halkın bu kanaatte yanlışlığı ve ölüm kabarıklığı mesuliyetinin bu müesseselere raci olmayıp hakikatda hastaların kendilerine yardım edilemeyecek bir devreye girildikten sonra aıhhat evlerine başvurmalarından ileri geldiği anlaşılmış ve umumun kanaati bu suretle aydınlatılmıştır. Avrupada bile bu müesseseler önceleri o kadar fazla bir kuvvetle red edilmek istenilmiştrki bunlar için yapılaak binalara arsa tedarikinde bile hükümet müşkülât ve bir çok manialarla karşılaşmıştır. Şu halde şahsan alakadar bir memur sıfatile bu gün için en münevver tanıdığımız milletlerin bu müesseseler hakkında gösterdikleri alakasızlığa ve mumanjatkâar halleri vukuf hasıl etdikce müessesemiz hakkında kıymetli emirlerimizin gösterdiği alaka ve teveccühün büyüklüğü; halkın itimat ve samimiyetinin yüksekliği karşısında hem minnetdar kalıyor ve hemde bu gün için kendileriyle mukayeseye tenezzül etmek istedikleri necip milletimizin iyiliği takdir ve teslim etmek faziletine sahip olmak itibarıyla onlardan çok yüksek bulunduğu bu vesile ile de iman ediyorum.

Bir asra yakın zamandanberi Avrupa milletleri arasınd yukarıda izah olunan tekâmül devrelerini yaşaya yaşaya ilerliyen doğum ve çocuk bakım evleri bu gün Almanlarda kebutet havz Fransızlarda maternite ve kıreş, İngilizlerde Maternity and

Child Welfare gibi mana itibarıyla bir birine benzeyen isimler altında yerleşmiş ve bu gün herbiri çok kuwetli ve sıhhi teşkilat kadrosunda silinmelerjakıl ve heyale bile gelmeyen birer müessese olmuşlardır.

Hatta çocuğu Vatanın Milletini genel ve belli başlı birer rüknü ve adeta malı gibi telekki eden bu günkü Rus Hükümeti bu müesseselere her milletten fazla ehemmiyet vermiş, doğum ve çocuk bakım evlerini ayrıca birer çocuk bakım yurfları ile genişletmiştir.

Almanlara gelince doğum evlerine verdikleri ehemmiyeden mada birde firavın kılınk namı altında mustakil kadın hastaneleri tes.s etmişlerdir. Bu müesseselerin en çok mevcut olduğu yerlerden biri de İngilteredir. Bunlarda hükümet tarafında açılıp idareadilen resmî doğum ve çocuk bakım evlerinin sayısı 1060, hususi Cemiye'ler ve ya şahıslar tarafından idare olunanların adedi ise 217 dir.

Georgue Newmanın verdiği ve 1932 de neşredilen bir istadiktan alınan bu malûmata göre İngilteredeki doğum müesseselerinin tutarı 1277 yi buluyor.

Bu doğum ve çocuk bakım evlerinde yine 1932 senesi zarfında 222077 hasta muayene ve tedavi edilmiş bulunuyor. Bunun bir az aşağıda müessesemizin faaliyeti ile ölçerek ünlü hey'etinize doğum ve çocuk bakım eviniz hakkında delilli kanaatlar vereceğim.

Ecnebi milletlerin bu müesseselerin kıymetini halenne derece takdir etmiş olduklarını anlatmış olmak için 1933 senesinde Lodira şehir emanetine merbut hastahanelerin 11662 kadını yatırıp doğurtmuş bu-

lunduğunu arz etmek kâfidir. Buna ilâveten medenî memleketlerde yalnız doğum hadiselerine değil aynı zamanda gebelik devrinde baş gösterilmesi beklenen tehlikeli hallerden korunmag ihtiyacının halk arasında ne kadar intişar etmiş elduğuna bir delil elmak üzere de yukarıdaki müesseselerde doğurduğu arz olunan 11662 kadının yüzde 82sinin gebelikleri esnasında doğum ve çocuk bakım evlerine müracaat etmiş bulunanların teşkilediklerini söyleyeyim.

Muhterem halkım zın şunu da bilmesi lâzım geliyorki : Bir senə zarfında tutarı 11 bini geçen bu doğumların hiç birisi bu müesseselere hükümetin ve ya her hangi bir şahsiyatın tesiri altında kalarak müreat etmiş değildir. Bunların hepsi doğum ve çocuk bakım evleri ile kendi evlerinde yapılacak doğumların arasındaki sıhhi farkları layıkile bildiklerinden zatî arzularile bu yuvalara koşmuşlardır.

Doğum ve çocuk bakım evlerinin kurulmalarındaki sebep ve yaptıkları hizmet şunlardır.

1 — Gebeliğin başlangıcından sonuna kadar görülmesi ihtimal içinde bulunan çocuk düşürmesi veya vakitsiz doğum tehlikelerini her taraf etmek, bu tehlikelerin baş gösterdiği anda anneyi devamlı muayene ve icabında, bunoktadan hastanın tedavisini tahtı temine alır.

2 — Gebelerin tutulmaları muhtemel bulunan akciğer, kalp gibi mühim uzuvların hastalıklarını vaktinde anlayıp bunların gerek annenin ve gerek çocuğun hayatlarını tehlikeye düşürecek derecede ilerlemelelerine mani olur.

Doğumun tabii şekilde olabilip olamayacağını vaktinden ewel tayin eder. Bu surette gerek çocuğun teşekkülü ve duruşu, gerek rahmin her hangi bir hastalığı ve gerekse ana çatısının — havsaların — doğumun tabii şekilde neticelenmesine müsait olup olmadığını bir an ewel tesbit

eder. Doğum zamanında karşılaşılması ihtimali olan gayri tabiiilikleri doğumun başlamasından ewel gebeye anlatarak lâzım gelen tetbire baş vurulmasını tavsiye eder.

4 — Tesadüf edeceği bu gibi gayri tabii doğum vak'alarını ağrının başlamasından ewel müesseseye yatırarak annesinin ve çocuğunun hayatlarının beyhude yere tehlikeye girmesine mani olur.

Bundan başka en mühim nokta ve yine İngilizlerin 1933 senesinde yaptıkları bir istatistik ile teyit edildiği veçhile gebelerin doğumdan evvel muayene edilüp vaziyetlerinin anlaşılması sayesinde yapılması lâzım gelen ağır velâdi vak'aların yüzde 50 si hafifleştirilmiş olur.

5 — Bu müesseselerde doğumlar sıhhi nezaret ve şerait içinde yapılmış olduğundan doğum ve loğosalık devrelerinde bir çok benzerleri görülen loğosalık humması ve diğer hastalıkların başlamasına mani olur.

6 — Yukarıdaki hayatı ve bedeni faydelerine ilâveten gebe kadınların veya loğosaların bu müesseselerde yattığı müttetce çocuğun yıkanması kundaklanması, süt verilmesi, yatırması hatta tutulması gibi çocuk hıfzı sıhhası noktai nazarında çok değerli bilgilerin kendilerine verilmesine çalışılır.

7 — 2 Yaşına kadar bulunan hasta çocukların muayenesini ve icabında bunları yatırarak tedavi edilmelerini deruhte eyler.

Bu şube mütehassısı tarafından annele re ayrıca emzirme ve bakım usulleri izah edilir.

Daha bir çok faydeleri olan bu müesseseler ölümden kurtardığı anneler ve çocuklar ile memleketin genel nüfusunun çoğalmasına binnetice iktisadî askerî kuvvetinin artmasına doğrudan doğruya hizmet etmiş bulunur. Bütün vaziflerini izaha imkân olmayan bu müesseselerden birini teşkil eden doğum ve çocuk bakım evinin takriben üç sene zarfında vilâyetimizin

Hayvanların yavrularına yapılması lâzım gelen ihtimamat sütten kesme

Sütten kesme: emzirmeyi bırakarak yavruya süt kadar besleyici bir gıda vermek ve yavaş yavaş tabii gıdasına yaklaşmaktan ibarettir. Sütten kesme emzireme kadar mühim bir meseledir. Genç yaşda husule gelen hastalıkların bir çoğunun sebebini teşkil eder binaen aleyh bu devr yavrular için pek tehlikeli olduğundan ziyade dikkat ve itinaya ihtiyaç gösterir yavrular bir çok esbap tesirile sütten kesilirler. Evvelâ yavrunun erken yetiştirilmek istenilmesi süt kesmenin bir sebebi-dir. Süt her ne kadar yavruların hazım vazifelerine pek elverişli isede git gide yavrunun neşu neması için süt gayri kâfi gelmeğe başlar. Uzviyet fazla miktarda azoti ve madeni maddelerle beslenmek mecburiyetinde bulunur.

Yavrusunu emziren dişilerin gebe kalmasında yavrunun sütten kesilmesinin sebebi olur. Zira gebelik südün gerek kemiyet ve gerek keyfiyeti üzerinde büyük tadilat icra eder.

Sütten kesme tarzı yavrunun neşvüneması üzerine büyük bir tesir yaptığından

halkına yaPmağa çalıştığı hizmetler hakkında da kısa bir malumat edindirmiş olmak için aşağıdaki rakamları arz eyleyelim:

Ayaktan muayeneler	
Doğum Servisinde	5975
Çocuk servisinde	3383 (iki senede 9363 Tutarı
Yatırılarak tedavi edilenler.	
Doğum servisinde	1070
Çocuk servisinde	65
	1135 Tutarı

Bir az yukarıda İngilterenin 1277 doğum ve çocuk bakım evine 1922 senesinde müracaat eden hasta yekûnunun 222077 oldu.

hayvan yetiştirenler bu zamanda gayet dikkatli bulunmak mecburiyetindedirler.

Yavrunun hazım çalışmasının fevkinda gıda vermeye çalışmalı ve daima az miktarda gıda vermelidir. Eğer yavrunun pisliğinin tabii olduğu yani ishal ve inkibaza tutulmadığı görülür ve hayvanı arada sırada tartarak ağırlığının münasib bir surette çoğaldığı anlaşılırsa süt kesme tarzının müvafık olduğu anlaşılır yavrunun yaşı ilerledikçe mide ve bağırsaklarında da teşrihi ve fizyoloji tadilat vakı olur azaların bünyesi hecmi ifrazatı gittikçe denişir.

Binaen aleyh sütten kesme muzır olmamak için bu gibi hususları nazarı itibara almak düçar tadil olan uzvun vazai ile münasip olacak bir gıda vermek icabeder. Fizyoloji noktai nazarından süt emme dişilerin çıkması ile münasebeti vardır çinemeye ihtiyaç gösteren mevaddı gıdaiyeden istifade edebilecek derecede dişler neşu nema bulmamış ise yavruya süt verilmesine devam edilmelidir.

Beygirlerde: Daimi çene dişleri altı

gunu arz etmiştim. Buna nazuaan her bir müesseseye senelik müracaat eden hasta sayısının 182 yi ancak bulmakta olduğu basit bir hisab ameliyesi ile enşıla bilir Buna mukabil bizde yalnız doğum servisinin 3 sene zarfında 1070 hasta yatırmış bulunduğuna nazaran senede 300 den fazla doğum ve arızalarını ve ameliyatluk vakaları kabul ve tedavi ettiğ anlaşıyor.

Biz sıhhiyecilerin ünlü hey'etinizden ve halkımızdan en büyük ricamız hükûmetin çok yerinde olarak ve büyük bir fedakârlıkla açtığı bu müesseseye müracaat da bir avrupalı gibi hareket edilmesi ve katıyen geç kalınmamasıdır.

aydan evvel görülmeyor ve ekseriya 8-10 aylık iken çıkarlar binaen aleyh beygirlerde yavrular bu yaştan evvel katı gıdalardan istifade edemezler halbuki ekseri hayvan yetiştirenler tayların sütten kesilmesi için tabiatın bu bildirimlerini beklemezler ve sütten kesmeyi daha evvel yaparlar, bundan dolayı yavrularda cihaz hazmı hastalıkları kesretle görülür. Hayvan yetiştirenlerce riayet olunan, sırf görenek üzerine müstenit bulunan bu ahvalle göre emzirme gebeliğin yarısına müsavi bir müddet kadar tahdit edilir ve ondan sonra yavru sütten kesilir. Fakat buda hayvanın nevine göre değişir taylar alelâde 5 - 6 aylık sütten kesilirler eşek ve katır yavru'arı beş ayda Dana iki aylık iken kuzu dört aylık oldukda keçi yavruları üç ayda Domuz yavru'arı da iki ayda sütten kesilirler. Eğer yavru damızlık kullanılmak ve kasaplık için beslenmek arzu edilirse emzirme müddetini uzatmak faydalı olur. Keza zayıf ve nekahette olanlarda dahi süt emmeyi uzatacak hazım cihazının ihtilâlatından sakınılır. Eğer sütten kesme erken yapılır ve bilhassa birden bire yapılır yavrunun neşu nemasında bir tevakuf ve hazım azalarında bir takım hastalıklar husule geldiği gibi etlerin ve kemiklerin neşu neması dahi durur ve yavrular çilız zayıf, kılları uzun dönük olurki bu gibi alâmetler fiil iğtidan'ın mükemmel olmadığını gösterir.

Sütten kesmenin muhtelif tarzları: Sütten kesmenin sıhhi bir tarzda olabilmesi için yavruyu gıdaya yavaş yavaş alıştırmalıdır. Süt bidayetde yavrunun asıl gıdasını teşkil eder daha sonra unlu çorbalar verilir ve bunlarında kıvamı gittikçe arttırılır. Şayet sütten kesme fena halde yapılırsa pek çok ve mütenevi ihtilâlat ve hastalıklar husule gelir binaen aleyh yavrular bir usul ve kaide tahtında sütten kesilme idirler. Buda tabii, tedrici ve ani olmak üzere üç tarzda yapılmaktadır.

1 - Tabii sütten kesme: Büyük hayvanlarda 6 - 8 aylık oldukda yapılır. Bu

zaman yavru validesile birlikde meraya gider. Ve orada oynamak kabilinden ot koparup yemesini taklit eder Fakat şayet validesi gebe kalmış ise artık meme vermek istemez Esasen sütü azalır ve hasasıda fenalaşır, Yavru ise otu süde tercih etmeğe başladığından memeyi aramaz.

2 - Tedrici sütten kesme: Bu gayet eyi en muvafık bir usüldür. cihaz hazmı yavrunun neşu nemasile tadilâta duçar oldukça mayi ve hayvani olan gıdadan yani sütten katı ve nebatî olan gıdaya geçerek yavaş yavaş alışmış olur. Bu usule göre sütten kesilmek istenilen yavru validesinden tefrik edilir. Ve bidayetde günde üç defa sonraları iki ve nihayet yalnız bir defa validesinin yanına bırakılarak emzirti ir ve üç dört haftada artık büsbütün ayrılır bu usulün diğer bir faydası da memenin ifraz ettiği süt, adem lüzumuna binaen günden güne azaldığından memenin sütle şişmesinden ve bunun neticesi olan meme iltihaplarından sakınılır.

Ani sütten kesme: yavrunun uzviyeti tedricen düçar tadil olarak neşu nema bulduğundan dolayı sütten kesilme dahi tedrici olmalıdır ki yavruya verilen gıda her daim uzviyeti için muvafık olsun mawafih fizyoloji mü'âhazalara rağmen bazı hayvan yetiştirenler yavruların ani bir surette sütten kesilmesini tavsiye etmektedirler, Ve bunlara göre bu usul gerek dişiler gerek yavrular için daha muvafıktır. Zira sütten kesmenin müşkilâtı bu veçhile birden bire bertaraf edilmiş olur. Fakat yavruların birden bire sütten kesilerek katı gıda ile beslenmesi gerek dişilerde ve gerek yavrularda bir takım arızalar husule getirir. meselâ dişilerin memeleri şişer iltihablanır yavrularda neşu nema tevakuf eder. mide ve bağırsaklarda sui hazımlar görülür bunun için yavruları tedrici olarak sütten kesmek en muvafık bir tedbirdir.

YAZAN: Baytar müdürü
B. Tunçay

Gelecek savaşlarda Kimya yargıları ve bunlara karşı korunma çareleri

Yazan :
Kimyager: Abdi Ağabeyoğlu

Fransızların kimya maddeleri azaldı . ve az gaz attılar. İngilizlerin ilk gaz atışı 15 Teşrin evvel 1915 tedir . Bu ilk atış ve ikinci atış muvaffakiyetsizlikle neticelendi isede bu tecrübelerden sonra ilk muvaffakiyetli atış 1916 temmuzunda Som da Almanlara karşı yapılmıştır .

Almanlar ilk gaz atdıkları vakit gazdan koruyacak vasıtalar yoktu . Zayıat çok oluyordu . Gaz atışı devam edince Fransızlar ve İngilizler korunmak için ilk maskeleri buldular ve gittikçe gazlara karşı korunma vasıtaları tekemmül etti ve zayıatda azaldı.

İlk atılan gazlar teneffüs yollarına ve ciğerlere tesir ediyordu buna karşı maskeler bulundu bu sayede bu gazların tahribatınamamı olunmağa başlandı diğer taraftan atılan gazlar İngiliz ve Fransız kimyagerleri tarafından tahlil olunarak aynı gazlar yapılmaya başlanınca Almanlar derhal başka terkipde gazlar atmağa koyuldular bogaçu gazların tahribatı önüne geçilince Almanlar yakıcı gazlar (iperit) atmağa başladılar [12 temuz 917]

Fakat patlamayan bazı mermileri ele geçiren Fransız kimyagerleri bunlarıda tahlil ettiler ve aynı terkipi yapmağa muvaffak oldular ve Almanlara bu gazı atmakla cevap verdiler İngilizler iperit atmadılar fakat iperitten çok zayıat verdiler artık yeni yeni gaz bularak atmak rekabeti başlamıştı arsenikli zehirleride Almanlar buldular ve kullandılar savaşın sonuna kadar gaz atışı devam etti. Büyük savaşda gaz yalnız püskürme usulile ve mermi içine konularak atıldı. Tayyarelerle atılmadı. Büyük savaşta Almanların attıkları gaz mermisi 34 milyondur.

22 Nisan 935 den büyük savaşın sonuna kadar gazlanarak ölenler.
Alman Resmî istatistiklere göre 78663 kişi
İngiliz » » » 180981 »
Fransız » » » 190000 »
Amerika » » » 075750 »
Rus, İtalya » » » 354606 »
Bütün dünya zayıatı 880000 kişidir

Büyük savaşta sonra İspanyollar Rif. lile kaşı Ruslar Çinlilere karşı Japonlarda Formoz adasındaki vahşilere karşı gaz kullanmışlardır .

Amerikada zabita memurları toplantıları dağıtmak için gaz kullanmakta ve gaz tabancası taşımaktadır. Amerikada haydutlar bankaları soyamak için gaz atarlar ve bu suretle soyarlar şimdi Amerikada banka memurlarının - böyle bir baskına uğradığında panik olmaması için beraberlerinde maskeleri olması mecburidir.

Biz burada gazların tarihçesine kısaca yazdık gazların tasnifine geçmeden önce halihazırda ki gaz faallerini ve zehirli gazların gelecekteki yerini kısaca gözden geçirelim.

Yokarıdan beri söylediğimiz gibi gazlar gelecek savaşların en korkunç yargısı olacaktır kimya bilgisi ilerledikçe gazların sayısı artmaktadır. Kimya bilgileri insanları öldürmek için yeni gazların keşfine uğraşmaktadırlar. Fakat bunun yanında da her bulunan gaza karşı insanları mükemmelen koruyacak vasıtalar aranmakta ve bulunmaktadır.

Budunlar arası görüşmelerin silâhsızlanma konuşmalarının sonu bir dürlü gelmemektedir. Uzayan bu konuşmalar karşısında umdunu kesen her kes her ulus harıl harıl silâhlanıyor, gaz yayıyor maske yapıyor.

Velhasıl yarın savaş varmış gibi eksiklerini bu günden tamamlamaya uğraşıyor Zaten hepimiz pek iyi biliriz her sayas barış zamanında hazırlanır ve seferberlik zamanında tamamlanır ondan sonra savaşa başlanır. Yarınki savaş için hazırlanmakta olan ulusların çalışmalarını gözden geçirecek olursak hayrette kalırız.

Amerika birleşik Cumhuriyetleri daha 1920 den beri hazırlanmaktadır. O yıl memleketin korunma teşkilâtını temin maksadile ayrı bir teşekkül vücuda getirdiler memlekette bulunmayup dışarıdan getirtilmesi lâzım gelen ilk maddeleri depo etmeğe başladılar.

Ayrıca kimya servisi kurdular yalnız bu servisin 923 yılında 6 0,000 dolar ve 926 da 1,100,000 dolar bütçesi vardı.

Amerikan fabrikaları 1918 de 15 ton klor. 15 ton fosgen 20 ton iperit ve bu kadarpa levizit yapıyorlardı şimdi bu fabrikaların istihsalâtı beş on misli artmıştır.

İngilterede: Büyük gaz imalathaneleri ve yeni gaz arayan Asri vesaiti kimya laboratuvarları . Maske fabrikaları kurulmuştur.

1924 yılında ayrıca bir gaz mektebi açılarak mütehassıs yetiştirilmektedir. Bu mektebe 22 mütehassıs zabıt 26 mütehassıs kimyager nezaret etmektedir. Bu mektep 105,000 İngiliz lirasına yapılmıştır. Yıllık tahsisatı 180,000 İngiliz lirası idi. Şimdi bu tahsisatın üç mislinde fazla bütçesi vardır. Bundan başka gaz aramek ve etütler yapmak için yılda 35,000,000 frank sarfedilmektedir .

İtalya: 925 de bir kanunu mahsusla memleketi koruma komisyonu kurmuşdur, Bu komisyonun emrinde tıpkı Amerikan teşkilâtına benzer bir teşkilât kurulmuş ve başına bir general getirilmiştir. Bu generalin kumandasında ve teknik bir bilginin idaresi altında bir çok kimya lâboratuvarları gaz fabrikaları, gaz mektepleri kurulmuş ve mütehassıs bir çok kimyagerler vazifelendirilmiştir.

Almanya Versay muahedesi mucibince yargı yapmakdan menedilmiştir. Fakat gaz yapmakdan menedilmediğinden o günden bu güne kadar bütün çalışmalarını bu işe hasretmişdir. Yeni yeni gazlar bulmak ve en son model tayyareler yapmak ve bunlar sayesinde ulusal korunmayı temin etmek için geceli gündüzlü çalışmaktadır. Haber Mayer gibi bütün dünyada tanınmış olan bilginlerin kafası durmadan bu yolda çalışmaktadır.

Hepimizin bildiği ve istediği o büyük Alman sanayi ve fabrikaları bir anda gaz yapan imalethaneler şekline geçebilecek hale getirmişlerdir. En mühim sanayi mükemmelen öğrenmiş ve öğrenmektedir.

Alman ulusu umumi manevralarla gaz hücumlarından korunmaya alışdırılmakta ve şimdiden terbiye edilmektedir . Her Alman gaz atmasını ve gazdan korunmasını mükemmelen öğrenmiş ve öğrenmektedir.

Başka yargılardan ziyade gelecek savaşlarda Almanlar gazları tereddütsüz kullanacaklardır. Bunu pekeyi bilen diğer Avrupa ulusları Almanlardan bunun için çok korkmaktadırlar.

Almanların tayyare ve gaz hususunda pilanlı çalışmaları diğer Avrupa uluslarını derin derin düşündüren günün en mühim meselesidir.

Alman büyük Erkânı harbiyesine bağlı olarak Haberin nazareti altında çalışan gaz lâboratuvarları insanların öldürülmesi için kim bilir ne kadar yeni gazlar hazırlamışdır.

Rusyada Moskovada büyük bilginlerin nezareti altında gaz arayan laboratuvarları vardır. Bu bilginlere Alman mütehassısları yardım etmektedir. Her yıl gaz mektebinden çıkan 200 mütehassıs zabita diplomaları resmen millî müdafaa bakanı tarafından verilmektedir. Ruslar gaz yapacak fabrikaları ve gazdan korunma malzemesi yapan imalethaneleri çokdan kurmuş ve hazırlamışlardır.

(Devamı var)

Kara günler: 15

Kama...

Canımızı dişimize takdık, korkunç sınıntılar çekdik de şehköyüne öyle geldik. Tepesi aşağı akdığımız keskin enişlerde topları yuvarlamadan.. Bir Hayvan kırmadan.. Burnumuz kanamadan, hem de bir gün içinde nasıl indigimize şaşmamak elden gelmez!

— Aman yüzbaşım, başçayıra, üç günde ne zorluklarla parça parça top çıkardığımızı düşünüyorum, bir de şu bir gece, birgün içinde apar topar' aynı yuklerle' hem de parçalara ayrılmış değil, koşulmuş olarak nasıl indigimizi göz önüne getiriyorum!

— Emir yerine geldi!..

Nazımla ayak üstü, bu kadarcık ko-nuştuk.

Hepimizin surati asık... Köylüye bakıyorum: Eabalarını öldürmüşüz sanki ... Yan yan bakıyorlar bize... Hiç biri sokulmuyor. Hani, o topları başçayıra çıkarırken irisiyle ufağıyla başımıza biriken, toplara üşüşen köylü?.. Öyleya, o gün, biz, koca cebhenin kurbanı gibi - haritanın hiç de sahra topu işlemez diye göstermekte olduğu - Başçayırlara uçuruluyorduk. Bu günse, dağları boş bırakıp geriye dönüyoruz, cepheden top çekiyoruz düşmana kalır korkusuyla!

Oysaki işte denemiş olduk: -Hele bir de, ateş ede ede yani çarpışa çarpışa çekilecek olursak bundan çetin yerlerde bile, amma sıkıntı mıkıntı, top kalmıyor, meğer ki tabansızlık gösterilsin!

Neyse, surat murat, yüz asıklığına bakmadan « Âlim hoca » nın yardımına el uzattık. Hayvanlar köylü ahırlarına dağıtıldı, Askerler camiye, biz de köy odasına yerleştirildik.

Geceleyin, Âlim hocanın odasına gittik.

Eski yüz yok odadakilerde.. İçin için kızıyorlar bize, belli..

Bir aralık, âlim hoca, merakdan kurtulmak için:

— Allah aşkına yüzbaşı bey, topların ansızın indirilmesini icab ittiren ne gibi bir sebep var?

Diye sordu.

Kendi adını taşıyan çetenin eratı [efradı] ilerde, siperde ... başı, şehköyünde, karşımızda duran bu hocaya ne diyeyim?

Kendisi gibi, dün gece, biz de bir şey bilmiyorduk. çadırızda her vakıtki gibi tam kaykısızca uyuyacağımız sırada bizim top başı nöbetçisinin:

— İşte buradan aşağıya in, sağdaki çadırdalar bizim zabitler!

Dedigini işitmiştik. ben, Nazım, saffet, Şükrü, hepimiz de yataklarımızın içinde doğrularak kulak vermiştik dışarıya:

— Demir dereye emir götürüyorum cepheden; yolu sapıttık!

— Huseyin!.. diye bağırdım, konuşub durmayın orda!... Getirin şu emri bakayım!..

Zarf, çifte ay işaretli.. Üstünde [Gayet acele ve mahremdir dakika tehiri gayri caizdir] Yazısı var.«Üç yol gurubu kumandalığına» yazılıyor..

Gendi kendime, bir şeyler var, dedim. Zarfı yırttım: «Düşmanın 12 - 11 - 335 sabahı taarruz edeceğinin ... „Duyulduğu ve ilk önce topların hemen şehköyüne sabaha kadar indirilmesi buyuruluyor...

Saata bakdım: Vakit epî olmuş. Zarfı açdığımı yazdım. Yırtılan zarfı başka bir zarfa koydum. kapadım, köşk cephesinden gelen postaya verdim. bu at'ının yolunu bir kılavuzla doğrulttum.

Arkadaşlar, daha birşey bilmiyorlardı. Usulca kendilerine okuduğumu anlat-tım.

Yanımızdaki sakman «muhafız», bölüğü komutanı «kumandanı» asteğ-

men «mülazım», Şükrü, mudafaa hattı'nı bir daha gezmğe çıktı

Biz de yola düşmüştük; mevzide birşey bırakmıyasya.. sonra kendime karşı yazılı şu emri yolda, kıran köy sırtlarında almışdım, yani geri çekilişimize bir belge «vesika», idinmiş oluyorduk:

Gayet acele ve mahremdir
Dakika tehiri gayri caizdir

Köşk
11 - 11 - 335

Üç yol gurubu topcu kumandanı
Şevki beye

Üç yol gurubu kumandanlığına yazılan emirde size taalluk eden - 2 ve 3 ncü maddeleri zirde yazılmışdır. Aynı zamanda lâzım olan ehalinin celbi zımnında da şehköyünde hoca Âlim efendiye tebliğat ifa kılınmıştır. Derhal işbu mevadla zatıalınıza müretteb vezaifi ifaye ibtidarla beraber gurup kumandanı ve buradan gelmekte olan Alay 175 - 3 kumandanile tesisi irtibat olunmasını ve işbu emrin vürudunun işarimütemennadır.

Harekatı Harbiye Reis Vekili
Bahaddin

Madde 2 — Baş çayırda bulunan sahra topları, derhal ehali mahalliyyeden tedarik edilecek [çoluk çocuk ve kadın] kim-selerle şehköyüne bu gece endirilecek ve orada süratla geriye çekilecek ve baş çayırın arkalarını dövebilecek bir mevzi intihab edecektir. Şeh köy ve kıran köy hattını tutacak olan Alay 175 TB. 3 bu topların ledelhace himaye ve muhafazasını temin edebilir.

Madde 3 — Bu sahra toplarını şehköyüne naklinde halen muhafızı olan efrat, toplarla beraber hareket etmiyib bu efradın mensub olduğu bölükle beraber bu akşam baş çayırda bulunacaktır. bu bölüğün refakatına bir de makineli tüfek verilecektir. bu kuvvet en mühim mevaki tutarak derhal siper kazacaklar ve düşmana azami mukavemet göstereceklerdir. Ancak son derece muhtar kaldıkları za-

man düşmanla teması muhafaza ederek şeh köy — kıran köy hattını tutan taburun emrine girmek üzere ricat edeceklerdir.

11/12 — 11 — 335 gicesi alaturka saat üçü iki gece alınmıştır.
İbrahim şevki

Şimdi, ben ne karşılık vereyim?: Yunanlılar, bu sabah taarruz edecekdi de ondan... desem, daha eyiya, taaruz edeeek düşmana karşı mermi mi atılır, yoksa mevziden topmu kaçırılır dise, ne söyleyebilirim?

Bir kaç gün önceleri, bizi, baş çayır-yırdaki mevziyimizde görmege gelen yay Refetin

— Kışın buralarda güzel kurt oyunları olur!..

Dediği aklıma geldi. o, bu sözile bizi bu dağlara çıkanlara dokundurmak istemişti. Ben de hocaya:

— Biz de eyi bir harp oyunu oynadık mı desem, ne desem?...

Gerçi baş çayırda inişimizle gözden düşmüştük. Şukadar varki suçlu, biz değildik. Bizi ilkin o dağlara çıkaranlar nasıl gözden çıkardılarsa yapılacağı duyulan düşman taarruzuna karşı da bizi gene öylece yerimizde bırakmalıydılar, demeğe kendimde hak görmüyorum. Onu, bir yol hocaya sorayım dedim:

— Gözden top çıkarmak sırasımıdır hocam?

— Ya ilkin, izzetli seadetli, ne diye dağlara çıktınız?...

Düşmana zağlı satır atan görünmez yeşil sarıklıların, daha, varlığına inanmış bir adama karşı sözü uzatmayı boş buldum.

Arkadaşım Asubay «zabit vekili» Nazıma bakdım: Öfkesinden yüzü kızarmış. Sıra saymaşa söze atılacak gibi davranı-yordu.

— Yerimize dağ topları gelecek de.. Biz şimdilik buralarda kalacağız!..

Demek darlığında kaldım.

Bir yandan da sabahdan beri başlayan gidişle her yanı tatlı tatlı kaşınıırken oturduğum yerde, belli etmeden, için için kıvranıyorum. Bir iki boy, dışarıya çıkdım. Kalçalarım, apışaralarım, parmak aralarım, sırtım filan, hep bir den kuduruyor.

Üstümdeki elbiselerin yardımıyla, kap temizliyen bir kalaycı gibi gövdeyi çalkaya çalkaya kaşınıyor, gene odaya giriyorum.

Bilmemki ne oldu bana?

Aradan iki gün geçtiği halde ne düşmandan bir taaruz var... Ne de cebheden gelen...

Biz şeyhköyüne indiğimizi, daha, geldiğimiz akşam, cebhe harekâtı harbiye reisliğine bildirmişdik.

Başçayırda ayrıldığımızın üçüncü günüyü. beni köşke istediler Gene eski yerine topları çıkaracağımızı söylediler.

Gövdeyi, tırnak yaraları içinde çentik çentik olmuş... Cebhe Dotoru, kuvayimilliyeye kendiliğinden takılan bir tbbiyeli. Koçarlıdan Sabri ...

İstasyon rampasına demirlemiş vagonlardaki bakım yerine gitdim. Yaralarım her yanıma bakdı. Kükürtlü mükürtlü sarı bir ilaç verdi. Her sürüşden önce güzelce yıkanır, öyle kullanırsın dedi.

Top takımı, Nezımın kumutasında «kumandasında» geriye, yerine döndü. Ben de davalıya çifliğindeki öteki top takımının yanına — Prevezeli Mahmuda — gitdim. Artık işim gücüm, günde bir kaç kez yıkanmak.. Derilcrimin eyice açılan yarıklarına kükürtlü ilacı avuç avuç sıvamak.. Canım dişimde, gözlerimden yaş akararak...

Bu yaşa ge'eli, başımdan da geçmedi; oysaki «seferberlikde» mısır ekmeği yemekden herkesin derisi yüzülmüş kaşına kaşına! Bakılmak üzere Denizliye izin aldım. Cebhe trenile Nazilliye geldiğimde gerilere

denizliye doğru, hiç bir tren hazırlığı görmedim.

Hem tren varmı, yok mu? Öğrenirim, hem de bir yol kendisini görürüm diye demirci Mehmed efenin yanına gitdim. Onlar da, yeni «kuvayimilliyeye» kumutanlık «kumandanlık» karargâhı da ayak üstündeler: Bir İngiliz mürahhası gelecekmış. İstenirse Denizliye de gönderilecekmış. Mürahhas geldikten sonra belli olacak geriye tren olup olmadığı!...

— İngiliz aklınca bizi sınağa gelyoo gahpe nallı ..

Diyen Demircinin aklı da gözünde ya; eyiki yanlarındaki adamlar, kendisini usluca çeküb çeviriyorlar. Yoksa ilk cebhe deliklileri bu güne dek sürüb gelseymiş kim bilir, bu kurnaz elçi de yakayı kurtarabilir miydi?

Kuvayimilliyeye, itihadü terakkî döküntüsü değil. Ulus kalkışması diye Padişaha söyliyeneceğine.. Buralara cebhane, silâh yo'latacağına söz vermeseydi, İstanbulun o sıralarda Nazilliye gelmiş bulunan Jandarma umum kumutanı «kumandanı» Kemal paşada «şu, beni dağlarda kovalıyan adam elime düşmüşken bir kafes içine atsam da her gün gelüb karşıdan karşıya kendini görsem! ..» Diyen Demircinin elinden zor kurtulacakmış!.. Bunu, ben bu gün sırası düşdü de Demircinin kendi ağzından işidiyorum.

Ne yaman do'apmış gün dedikleri derim!....

Demirciden ayrıldıktan sonra doğru İstasyona gitdim. Treni beklemek üzere oradaki kahveye girdim. Uykusuz, yorgundum. Üstüme bir ağır'lık basdı kenar peykelerden birine uzanıverdim. İçim geçmiş!...

Uzandığım yerde kulağıma bir sözler geldi.

yanımda sakman «Muhafız», olarak, gitdiğim, yere taşıdığım üç askerden Oluborlulu Kara Mehmet Çavuşun sesi:

— Küfrü yokdur, bize çok eyi bakar. Kime anlatdığını görmek üzere doğruldum. Kahvenin sağ kögesinde, demiryoluna bakan camın dibinde bir efe halkasına gözlerim ilişdi.

— Kahveci!.. Beye Mahmurluk kahvesi yap deyen bir efenin ağırlamasile karşılaştım.

— Eyvallah efem!

Dedim.

Alakurtlu dede efe, kızanlarile birlikde Çala dolaşmaya gidiyormuş. Tirene gelmişler..!

Şıpınışi tren düzöldü.

Ben vagona girmeden, hiç bir efe önüm sıra binmedi. Alakurtlu çakır keyf gene.

Düşünüyorum:

Her ne olursa olsun, Subay «zabit», memur trene binecekmi, ilkin rampada vagonları boydan hoya göz uciyle süzerekden geçer. Nerede efe yoksa oraya usulcacık sokuluverirdi! Hele en çok binilen yerler, fürgondul. Çünkü: Mevki kompartmanlarında, bakarsın: Efenin biri boylu boyunca uzanmış enkastan tüfengini de karşıki yere yatırmışdır Fesini bir tarafa koymuş.. Her yaka dolu..

Yollarda her istasyonda kimisinden kebab, kimisinden yemiş filan gibi yiyecekler alarak elime tikişdıran, benden önce kompartmana ayak basmayan Alakurtlu dedenin bu ağırlamalarını, Top çavuşlarından yanımda sakman «muhafız» taşıdığım kara Mehmet çavuşun beni efelere eyi tanıtmışına borçluydum:

Karanlık kompartmandan karanlık rampaya ayak basdığım zaman efenin bir adamıda arkam sıra gellyor. Paytoncuya:

— Ülen gahpe nallı beyi, evine götürrecen!.. Efe buraya, Denizliye dönecek. Hesabı benim üstüme, deyor

Diyerek beni uğurladı!..

Ertesi gün istasyon caddesindeki «Pan-

dızaplo,, nun fabrikasında soluğu aldım: Kama düğümünü merak etmişdim.

Bizim, kamaları alınarak boruya dönen yedi onda yedi santimetrelilik Erhad topçu taburu kamutanı «kumandanı», Abdül-latif bir zaman önce, İstanbuldan Ayastofonos «Yeşil köy» Tayyare mektebi müdürlüğünden yakayı sıyırıp gene eski toburuna gelmiş. Bu top darlığında koca taburun Denizlide köfelik olmasını içi götürmemiş.

Öteden beri ince işleze yatkın..

Düşünmüş, taşınmış, topların albümle-rindeki kama parçalarının örneklerini tabur marangoz ustası Aziz babaya yaptırmış.. Öğraşm's, Sonra cephenin tasviyeci ustalarından kıp kıp [*] Ahmedî çağırtmış. Ona döküm kalıpları hazırlatmış. Fabrikanın ocaklarından istifade etmiş. Boş mermi kovanlarını eritmiş. Pirinçden kama gövdesi, kama parçalarını dökdürüyor.

Mavi alevler içinde kızıl ağdalar kumlara gömülürken işinin sonuna güvenen B. Lâtif .. Bu, Erhat fabrikasının her türlü uygun ve bol aygıtlar ve günler içinde top dökten büyük mühendislerinden daha çok yüksek olan topçu binbaşısını ocak karşısında kızarmış yüziyle, ter dökken alniyle pek alçak gönüllü buldum..

Benim topçu harbiyesinde - mühen-dishaneî berrii hümayunda - bölük kumandanım ve atış hocam olan bu değerli adamın ellerine yapışıp her yanını şapur şupur öpeceğim geldi.

O ellerki iki gün sonra höyk yanlarından Tavas buğazına doğru yaptırdığı atış denemelerinde yeni kamaları çok güzel işletti; Böylelikle orduya, istiklâl savaşı sürdüğü kadar, kamasız toplara kama kazandırmış oldu..

İbrahim Şevki İbrahim

[*] Gözlerini çok kırpardı...

Hikâye :

«Arlı» Kız

Arlésinne

Fransızdan

Alphonse Daudet

Değirmenimden köyegitmek için, Yolun kenarında çitlenbik ağaçları ekilmiş büyük bahçeli, bir kır evinin önünden geçilirdi. Kırmızı kiremitli, rüzgâr nemalı çatısı, geniş koyu renkli gayri muntazam delenmiş cephesi, Yulaf demetlerini kaldırmağa kolaylık olması için makarası, önündede yeni çıkarılmış gönderilecek yulaf demetleriyle bu ev «provance»in hâkiki bir kır evi örneğidi.

Niçin bu ev benim bu kadar nazarı dikkatimi celbetmişdi? Ve niçin bu kapalı cümle kapısı benim de kalbimi sıkıyordu? Söyleyemiyecğim; bununla beraber bu ikametgâh tüylerimi ürpertiyor, beni üsütüyor, bana soğuk görünüyor. Etrafında çok sessizlik vardı.

Önünden geçildiği zaman köpekler havlamıyor, Hint tavukları ses çıkarmadan uzaklaşıyorlardı. İçeride hiç bir ses yok hatta bir cingirak sesi bile. Eğer pençelerinde beyaz perdeler olmayub çatı üzerindeki bacadan dumanda çıkmasa burası insanlar tarafından terk edilmiş bir yer zan edilecekti....

Dün, tam öyle üzeri, köyden gelirken çitlenbiklerin gölgelen dirdiği çitliğin duvarı dibine biraz uzandım.. Evin önünde yolda usaklar sessizce bir arabayı Yulafla doldurmağa çalışıyorlardı. Açık kalmış cümle kapısı önünden geçerken o tarafa baktım: İçerde avlunun nihayetinde bir taş masa başında ayakda, dirsekleri masaya dayalı, baş eller arasında, yamalı pantolonlu, kısa çeketli, beyaz saçlı iri bir ihtiyar gördüm.. Ve durdum.. Usaklardan bir tanesi :

— Şahadet parmağını dudaklarına götürerek, sus!! Bu bizim ağamız, oğlunun felâketinden beri böyledir. Dedi.

Bu anda bir kadın küçük bir çocuk ile beraber siyahlar geyinmiş tam bir kilise kıyafetile yanımızdan geçerek çiftliğe girdi.

— Uşak ilâve etti:

— .. Bu siyahlı kadın ağanın karısı ve beraberindeki küçükde oğludur. Kilişeden geliyorlar. Büyük çocuğu kendisini öldüreliden beri her gün aynı şekilde muntazaman oraya gidip gelir.

— Efendi bu ne perişanlık, bu ne me-yusiyetdirki: Baba elân ölünün elbiselerini taşıyor, bu şekli terk ettirmeğe mu-vaffak olamıyor.

— Dih!! Hü!!

Araba hareket etmek için sallandı. Bu hikâyenin tamamını öğrenmek için arabacının yanına binmeği istedim. Ve yulafların üzerinde de insanı çok müteessir eden bu hikâyeyi öğrendim.

Ona Jan derlerdi. Yirmi yaşında güzel bir kız kadar uslu, sağlam, açık yüzlü dürüst bir köy delikanlısı idi.

Güzel olduğu için ona her kadın bakardı. Fakat onun zihnini ancak bir tane-si işgal ediyordu.

Ekseriya dantelelerle süslenmiş kadifeler geyinen küçük «Arlı» kıza ilk raslayışı «Lice d'Arle» üzerinde olmuşdu. Çiftlikde bu münasebet hiçde memuuniyetle karşılanmamışdı. Çünkü kız hercaî olarak tanınmıyor, ailesi de esasen «Arlı» Değillerdi.

Fakat Jan bütün kuvvete küçük Arlı kızı istiyor ve diyordu:

— Eğer bunu bana almazlar veya vermezlerse ölürüm. Bunun bu isteğinden

vaz geçiremeyeceğini kesdiren ana baba harmandan sonra evlendirmesine karar vermişlerdi.

Bir pazar akşamı aile çiftliğin bahçesinde akşam yemeğini yiyorlardı. Bu yemek hemen hemen bir düğün yemeğini andırıyordu. Vaka nişanlı kız orada değildi fakat ekseriya onun şerefine içiliyordu.

O esnada kapıları bir adam tarafından çalınıyor, titrek bir sesle aile reisi Mösyö Estev ile görüşmek isteğinde bulunduğunu bildiriyordu. Mösyö Estev kalkıyor yol üzerinr beraberce çıkıyorlar.

— Efendi. Oğlunuzu benim iki senelik metresim olan bir çapkın kızla evlendireceksiniz. Öyle mi? Bu kadar ileri gitmemi af edin, Dediklerimi isbat ediyorum:

İşte mektupları! Akrabaları her şeyi biliyorlar ve bana vereceklerini vademişlerdi. Fakat oğlunuz onun arkasına düşelidenberi ne onlar ve ne de kız beni istiyor.. Bütün bu vaziyetlerden sonra, o kız başka birisinin karısı olamaz kanaatindeyim. Dedi. Mösyö Estev mektuplara bakıldıktan sonra peki.. Buyurunuz bir kaç bardak şarap içersiniz dedi.

— Teşekkür ederim. Susazlukdan ziyade istirabım var dedi. Ve git di. Baba fevkalâde bir şey yokmuş gibi teessürsüz girdi, Masada yerine oturdu. Bu suretle akşam yemeği neşe ile ikmal edildi.

O gece baba oğul kırlara gittiler, ve orada uzun müddet kaldılar, geldikleri zaman anne uyumamış onları bekliyordu.

--- Peder oğlunu karısına doğru götürerek: Hanım oğlun betbahtıdır. Onu kucakla ve teselli et dedi.

Artık Jan küçük Arlı kızdan hiç bahsetmiyordu. Onun başka birisinin kollarında yaslandığını duyalından beri sevgilisi bir an için eksilmemiş fazlaşmışdı.

Yalnız gururlu olduğundan ondan hiç

bahs etmeyişi, her şeyin içinde kalışı zavallı çocuğu gündün güne eziyordu, Bazı günleri bir tarafa yalnızca oturmuş olarak bazı günleride kendisini toprağa vererek on gündelikçinin yapabileceği işi yapmakla geçiriyordu.

Akşam üzerleri o «Arlı» yolunu tutuyor, Şehrin ince çan kulelerini görünce yedek yürüyor, görür görmez derhal keriyeye dönerek çiftliğe doğru yürümeye başlıyordu. Hiç bir günde ondan daha fazla öteye gitmiyordu.

Bunu her zaman umutsuz yalnızca gören çiftlik halkı ne yapacaklarını bilmiyorlar ve bir felâketten şüpheleniyorlardı.

Bir gün yemek esnasında annesi yaşlarla dolu gözlerini ona doğru kaldırarak:

Pek alâ! Dinle, Jan, Eğer onu her halde istiyorsan sana alalım.. Dedi. Babası utancından kızarmış başını önüne eğmişdi.

Jan, hayır işaretini verdi. ve çıktı.

Bu günden itibaren yaşayış şeklini değiştirdi. Ana, babayı tatmin etmek için yalancıkdan neşeli görünmeğe çalışdı. balolarda, köy eylemlerinde birahanelerde sık sık görünmeye başladı. Hatta köy düğünlerinde, bir çok kimselerin iştirakile, oynanan, mahalli oyunların başında o bulunuyordu.

Baba artık . O eyi oldu diyor, anne ise her zaman için korkuyor ve oğlunu elinden geldiği kadar kolluyordu.

Jan küçük kardeşile ipek böceği yetiştikleri, odanın yanındaki odada yatıyordu. İhtiyar anne sözde geceleyin böceklerin kendisine ihtiyacı olur bahanesile karyolasını odanın yakınında kurdurdu.

Mahalli bir bayramdı. Çiftlikte çok büyük bir sevinç vardı. Çiftlikde oturanlara bol ve en alâ şarab ve mezelerden mürekkep bir ziyafet verildi, ondan sonrada havai fişenker yakıldı.

Foklor

Maniler

Derleyen
A. Osman Balkır

- 34 -

Kavak kazeli yarım
Dünya gözeli yarım
İller nederse desin
Beraber gezelim yarım

- 35 -

Kiremitde buzum ben
Gelın değil kızım ben
Saat üçde gel oğlan
Odamda yalnızım ben

- 36 -

Göken ektim yayıldı
Çiçekleri dağıldı
Sevdiğimi görünce
Can yürekden ayrıldı

- 37 -

Ködrü altında kayrak
Sevdiğim altı parmak
Allah nasip itmesin
Ortak üstüne varmak

- 38 -

Köprülerden geçdinmi
Sütlü kahve içdinmi
Evvel beni severdin
Şimdi benden geçdinmi

- 39 -

Mendilim dürüm dürüm
Sözümü yürütürüm
İl oğlu benim neyim
Damlarda çürütürüm

- 40 -

Mendil serdim urgana
Benim köyüm bergama
Gel sevdiğim yatalı
Karamfilli yorgana

- 41 -

Mezarıma taş konsun
Taş üstüne kuş konsun
Saramadım yarımı
Saranlara aşkolsun

Bu bayram şerefine pek fazla, yoruluncaya kadar hora tepildi. Onun küçük kardeşi yeni buluzunu yaktı...

Jan memnun görünüyordu: Annesile dans etmek istedi; zavallı kadın sevincinden ağladı.

Gice yarısı yatmağa gidildi. Her kesin uyumağa ihtiyacı vardı... Halbuki Janın uyumadığını ve her geceki gibi sabahlara kadar hiçkırıkla ağladığını küçük kardeşi anlattı.. Ah.. Size diyorumki o pek fena ısırlmış içnelenmişti.

Ertesi sabah şefakta validesi bir kimsenin odaya koşarak geçtiğini işitti. Ve bir his kablelvuku ile titredii.

— Jan, sen misin? Jan cevap vermedi o anda merdivenleri boylamışdı. Çarçabuk anne yatağından fırlıyor.

— Jan nereye gidiyorsun? O, yine aldirmayarak üst kata çıkıyor annesi arkasından.

— Oğlum allah aşkına. Ne yin var.

Nereye gidiyorsun söyle. O kapuyu kapıyor ve sürgülüyor..

— Jan, Janım, bana cevap ver. Ne yapmaya gidiyorsun? Diyor ve elyordamile karanlıkta heyecandan titreyen elleri. le kapuyu açmağa oğraşırken bir pençenin açıldığını ve onu müteakip bir vücudun bağçenin taş döşemesi üzerine düştüğünü işitti. İşte hepsi bu kadar..

Zavallı çocuk kendi kendine: Onu çok seviyordum, ve onun için gidiyorum... Demmişti. Ah!.. Ne düşkün yürek «bu ittiham bir parça fazla olmakla beraber görülüyor ki; « Bazen zillet aşkı öldürmeğe muktedir olamıyor.»

Ertesi sabas köy halkı Mösyö Estev çiftliğinin tarafında kimin bağırabileceğini birbirlerine saruyorlardı...

Bu, «avluda çiy ve kanla örtülü taş masa başında kolları arasında ölen yavrusu için inliyen perişan annenin sesi idi.»

Halkevimizin 31 marta kadar üç aylık çalışma hılasası

Üç ayda:

A) — evimizde (7) Konferans verilmiş 3150 diğleyici gelmiştir.

B) — (9) temsil verilmiş 4650 vatandaş gelmiştir.

C) — (4) çaylı dans ve muzikli geceler yapılmış (760) vatandaş gelmiştir.

Ç — 22 - 2 - 935 de evimizde açılan kitap sergisini bir hafta içinds 3500 vatandaş görmüştür.

D) — kütüphanemizde okuyan vatandaşların sayısı 4465 dir.

E) — 17 defa toplantı yapan muhtelif cemiyetler ve şubelerimiz iki yıllık kon-

garalarına 1535 vatandaş gelmiştir.

Hülâsa üç ay içinde evimizde 17710 kişilik bir insan hareketi olmuştur.

Yeni açılan Edremit halk evi heyet! ve halk evcileri 16 - 3 - 935 de evimizi ziyaret etmişler ve Balıkesirde üç gün kalmışlardır. evimizde akın piyesini iki defa temsil etmişlerdir.

Bu ziyaret vesilesile komşu iki şehir evcileri arasında faydalı görüşmeler ve tanışmalar olmuştur.

Şubelerimiz yeni seçimlerini bitirmişlerdir. Senelik çalışma programlarını hazırlamışlar verimler çalışmalarına başlamışlardır.

Çocuklar için

[Baştarafı birinci sayfada]

hem de hükümetin, çocuklara güzel bir bayram armağanı olurdu. Eğer bu yetiştirilemezse biz hiç olmazsa sıhhat kanunundaki hükümlerin daha esaslı tatbik edilmesini alâkadarlardan rica edeceğiz.

Her hangi bir sinema ve tiyatrunun çocuklarımızın sağlığı ve ahlâkı üzerine yaptığı kötü tesirleri söylemeği artık sayıyoruz. Ne yazık ki bir kısım aileler de bunu hiç düşünmeden, kanunun yasak etmesine rağmen, çocuklarını buralara getirmekte veya göndermekte bir fenalık görmüyorlar. Halbuki bu, iki taraflı bir suç işlemektir. Bu gibilere kanun hadlerini bildirmelidir.

Bunu söylerken çocuklarımızın görgü ve bilgilerini arttıracak fenne, tarihe, hayvanların hayatına, seyahatlere ve sairereye ait pek çok faydalı filimler getirilmesine önayak olunmasını da Çocuk Esirgeme Kurvile kültür bakanlığından rica ederiz

Sırası gelmişken şu düşüncelerimizi de

söylemekten kendimizi alamıyoruz:

İlkmekte çağına gelmeyen yani henüz yedi yaşını bitirmiyen çocuklar sokaklarda oynamaktadırlar. Böyle 3—7 yaş arasında sokaklarda pislik ve çamurlar içinde dolaşan, hayvanlarla oynayan çocukların sayısı epeyce kabarıktır. Eskiden bu gibiler ana mekteplerine giderlerdi. Böylece hem sokak terbiyesinin çirkin izlerinden kurtulurlar, hem de ailelerinin kendilerine veremediği eyi ve güzel itiyatları mektepten alırlardı.

Bu mektepler bugün nedense, yoktur ve onun içindir ki bunların işini sokaklar yapmaktadır! Ana mekteplerinin ailelerin veremediği ilk terbiyeyi vermekte ne kadar faydalı olduklarını bilmiyen yoktur.

Şu halde bu mektepleri yeniden açmak yarının büyüklerini sokaklardan oralara götürmek gerektir. İşte, üzerinde ehemmiyetle duracak bir terbiye, hatta bir hayat işi!..

İ. Akçal

Balıkesirde Halk inanmaları

Derleyen :
A. Osman Balkır

1 — Ramazan bayramının ilk günü uyku uyunursa hulle biçilir. Kurban bayramında ise uyumak doğru değildir. Uyunursa öldükten sonra kabirde kurbağalar kaynar.

2 — Kurban bayramında uyku uyuyan kimse ye ahrette kabumbaga göttürürler.

3 — Sofra yeri süpürülürken süpürge vücudun bir tarafına değerse süpürgeye tükürmek lâzımdır. Aksi taktirde değdiği yerde çiban çıkar.

4 — Kurban bayremından evvel başlanan oya, tentene gibi ipe işlenen işler behemehâl bitirilir. Bitirilmezse kopmak suretiyle işe nihayet verilir. Koparılmazsa kurbanın ayağı bağlanır sırat köprüsünden geçemez.

5 — Yemekten sonra haman abdest haneye gidilmez. İnsan fakir olur, neketleşir. Behemehâl gitmek icap ederse «yeni yerleşti, eski debreşti» demek suretile fakirliği önü alınmış olur.

6 — Yumurta kabuklarını kırmadan atmak doğru değildir. Atılırsa Şeytan onu alarak hali ihtizarda iken irinle doldurur. ve « İmanını verde su vereyim» diye kandırarak imanını alır. Ve bu suretle ölen kimsede imansız olarak öbür dünyaya geçer.

7 — Gece kapu eşliğinden atlarken «des-tur» demelidir. Denmezse «Ecinniler» çarpar.

8 — Gece su yolamağından atlanmaz. Oralara Ecinnilerin duragıdır.

9 — Yemeğin içine ekmek dilimi düşerse misafir gelir.

10 — Gece ıslık çalınmaz. İnsanın başına şeytanlar toplanır.

11 — Kapı eşliğine oturan kimse fakir düşer.

12 — Kapı eşliğine oturan kimse iftira maruz kalır.

13 — Bir mecliste yılan mevzubahis olursa düşmanlar anar.

14 — Sofra kalktıktan sonra yeri süpürülmezse melekler ayakta kalır.

15 — Yemeğe bahane bulmak doğru değildir. İnsan ondanda mahrum kalır. Yemek insanın önüne gelince bahane bulacaklar diye titrer.

16 — Yolda giderken önden yılan geçerse o yol uğurludur.

17 — Yolda araba veya atla giderken önünden tavşan geçerse o yolculuk uğursuzdur. Geri dönmek lâzımdır. Gidilirse ya araba, ya hayvan, yahutta yolcu kazaya uğrar.

18 — Gündüz alaturka saat onbirden sonra ekmek yenirse insan fakir düşer. Çok acıkılırsa her halde akşam ezanının okunmasını beklemek lâzımdır.

19 — Gün batarken ekmek yeyenin bah-tı kararır.

20 — Cumartesi günü ekmek yapılmaz. Üç cumartesi üst üste ekmek yapılırsa bir deve başı cesametinde hamur eksilir.

21 — Cuma günü selâ ile ezan arasında hiç bir iş yapılmaz. O vakit yapılan işler hep tersine gider.

22 — Leylekler geldiği vakit ilk defa gören kimse şöyle manalar istihraç eder. Leyleği uçarkan görürse o sene yolculuk eder. Yerde görürse hiç bir tarafa gidemez. Yuvada görse esnaf ise çok alış veriş eder. kazanır; memur ise maaşına zam görür.

23 — Başlarını biribirene vuran kimseler(Tu.. Tu.. Tu..) diye tükürmezse ikisinde başı kel olur.

24 — Yolda giden iki kadın arasından geçen erkek budala olur.

25 — Deve dizisinin arasından geçen

aklı zayı olur.

26 — Yoğurt veya süt verilirken üzerine (üzerlik) ekilmezse ineğe nazar değer.

27 — Güneş battıktan sonra sirke verilmez. Verilirse bozulur.

28 — Güneş battıktan sonra hamur mayası verilmez. Verilmek mecburiyeti hasıl olursa mayanın üzerine yanar bir ateş konur. Aksi halde maya bozulur.

29 — Sağ elin avucu kaşınırsa para gelir, Sol el kaşınırsa elden para çıkar.

30 — Sağ kulak çınılarsa iyi, sol kulak çınılarsa fena haber alınır.

31 — Sağ ayağının tabanı kaşınan kimse faydalı yola gider. Sol ayağının tabanı kaşınan kimse yola gidecekse bile gitmemelidir. Çünkü o yolculuk uğursuz ve zararlı olur.

32 — Resim yapmak günahdır. Resim yapan yarın ahrette ona can verecektir.

33 — Resim olan yerden melekler kaçar.

34 — Soğan sarımsak yenen evde melâike eğlenmez.

35 — Dut ağacı altında oturmak - yatmak doğru değildir. Çın çarpar.

36 — Damla altında oturulur veya yatılırsa insan çarpılır.

37 — Ayı devler tutar. Silâh atılırsa korkar, kaçar. Ay da kurtulur.

38 — Şahap meleklerin kamçısıdır. Gök yüzüne çıkarak meleklerin halini gözetlemek isteyen şeytanları onlarla koğarlar.

39 — Ev halkından biri uzak bir yere gittikten sonra süpürge süpürülmez. Süpürülürse giden yolcu bir daha dönmez.

40 — Ev halkından biri yola giderken arkasından su dökülür. Böyle yapılırsa yal cunn yolu su gibi akın olur.

41 — Ayak kabı atıldığı vakit ters dönerse o ayak kabının sahibi kısa bir zamanda ölür.

42 — Gök gürlerken ulu ağaç altında durulmaz. Yıldırım düşer.

43 — Abdesthanede konuşulmaz. İnsan çarpılır.

44 Sofrada konuşulmaz. Melekleri ayakta bırakmamak için çabık yeyip kalkmalı.

45 — Odanın lambasını evin erkeği yakarsa ev daima nur içinde ve bereketli olur.

46 — Hızırilyas günü ev süpürülmez. Süpürülürse eve karıncalar dolar.

47 — Hızırilyas günü sabahlayın erken kalkanın hem ömrü uzun olur, hem nasibi bol ve bereketli olur.

48 — Susak kabağı çok olan evde ölüm çok olur.

49 — Buğday çok olan evde ölüm çok olur.

50 — Muharrem ve Sefer aylarında ne nikâh kıyılır, ne de düğün yapılır.

Yalnız Saferde nikâh evvelden kıyılmış ise düğün yapıla bilir.

51 — 41 Perşembe günü üs üste ve muntazaman çamaşır yıkanılırsa zengin olunur. Çamaşıra gün doğmadan başlamak. Şarttır.

52 — Rüyada ölü görmek diriye delâlet eder; misafir gelir.

53 — Rüyada gâvur görmek dünyalığa delâlet eder. Para veya mal gelir.

54 — Rüyada deniz gören ve ata binene para veya mal gelir.

55 — Rüyada tabanca sesi işiten haber alır.

56 — Yatarken besmele çekmek lâzımdır. Aksi halde gece rüyada korkuturlar.

57 — Sabahlayın kalkarken sağ tarafa kalkmalı; soldan kalkılırsa o gün bütün işler tersine gider.

58 — Yatarken çorapları yatağın baş tarafına koymak caiz değildir. İnsan çabuk ölür.

59 — Binaye, entari gibi bezden yapılan şeylere çok ehemmiyet ve pek çok yaşamaz. Bunun için (çapata tapsının başına geleceği ver) derler.

60 — Çarşamba günü tıraş olan perşem-

be günü çamaşır yıkayan, cuma günü tırnak kesen zengin olur.

61 — Bir ütürüşte ateşi yakabilenin ocağı yanar saadetle gün geçirir.

62 — Genç kızlar ateşi çabuk yakar sa yavuklusu güzel olur.

63 — Elbise üzerinde iken ne yırtık, ne düğme dikilir, ne de yama yapılır. O takdirde insan aklını dikmiş olur.

64 — Bit büyüye büyüye domuz olur.

65 — Yılanı öldürdükten sonra gömmek lâzımdır. Gömülmezse yılanın eşi öldüren kimseyi koğalar ve mutlaka sokar, ısırır.

66 — Gelin kadın (gelincik) öldürülmez. Öldürülürse onun eşi öldüren kimsenin başını uyurken kemirir ve başı kel olur.

67 — Kuzular koyunların arkasından melemese yağmur yağmaz.

68 — Soğulcanlar meydana çıkar, sürünürse yağmur yağar.

69 — Yılanın başı dahi ezilse yıldız görmeden, yâni gece olmadan ölmez.

70 — Tırnak kesildikten sonra ne atılır, ne de yakılır. Onu bir kâğıda sarıp divarkovuğuna sokmalıdır. Çünkü kıyamet günün de tekrar bitecektir. O zaman atılan tırnakları kirpik ile toplanacaklar.

71 — Yolda bol karınca görüldüğü zaman (Tu.. Bu kadar malımız olsun) denilirse o kadar zengin olunur.

72 — Arpa, buğday veya çavdarda bir dalda çift başak görülürse kurban kesilir. Çünkü berekettir.

73 — Ayak kabı birbiri üstüne binerse yola gidilir.

74 — Burun kaşınırsa misafir gelir.

75 — Eve dışarıdan ölü getirilmez. Şayet getirilirse o evden birbirini müteakip üç ölü daha çıkar.

76 — İkindiden sonra muzur hiç bir hayvan öldürülmez. Oların cin taifesinden biri olması kabildir.

77 — Düm düz giden yılan öldürülmez. O (Cin) taifesinden biridir.

78 — Kapı eşiğinde oturan kız kapıda

kalır. (Talibi çıkmaz demektir.)

79 — Düğünb günü eve yılan bırakılırsa karı koca birbirini yılan gibi soğuk görür ve geçim olmaz.

80 — Gök gürlerken başta kırmızı bez bulunmamalı, lamba yanmamalı ateşi karartmalı ve yahut ışık varsa pencerelerini perdelerini indirip sıkı sıkı kapamalıdır. Çünkü yıldırım kızla ve işiğe iner.

81 — Baş taranırken veya her hangi bir suretle dökülen saçları atmak ve yakmak doğru değildir. Bunlar toplanır ölünce kabire beraber konur. Çünkü saçlar hem mahremdir, hemde kıyamet gününde başta tekrar bitecektir.

82 — Bir evde karınca çok olursa o evde bereket çok olur.

83 — Yeni elbise giyen kimse cebine bir kahve çekirdeği korsa nazar değmez.

84 — Üzerinde kahve mavi boncuk, sarımsak başı ve üzerlik olan kimse nazardan masundur

85 — Akşam ezanile beraber lamba her halde yakılmalıdır. Ay aydını olup ışık yakmağa lüzum hasıl olmasa bile lambayı gene yakmalı ve karanlıkta oturmamalıdır. Lamba yakılmayan evin ocağı her vakit kararır. Aynı zamanda ev sahibinin öldükten sonra mezarı karanlık olur.

87 — Dünyada sıkıntı çeken ahrette rahat eder.

88 — Dünyada nefesini her şeyden mahrum eden ahrette bütün nimetlere mazhar olur. Yalan söyleyenin dili ahrette ensesin den çekilir.

89 — Kötü yola düşen kadının memeleri ahrette kızgın demirle dağlanır, yakılır.

90 — Dünyada içki içen kimse ahrette sırat köprüsü üstünde içtiklerini kusacak ve kusarken muvazenesi kaybederek cehennem yuvarlanacaktır

Aynı zamanda böylelerine irinle karışık kaynar katran içirilecektir.

91 — Dünyada namaz kılmıyan ahrette kızgın demir üzerinde namaz kılacaktır. Kızgın demir üzerinde namaz kılalım sözü yemin mahiyetinde yaşamaktadır.

92 — Oruç tutmıyan cennet yüzü görmeyecektir

93 — Cuma günü (diğer günler de bu itikada bazan dahil edilir) örümcek yuvası bozulmaz bazan kimsenin evi barkı da bozulur.

94 — Ayağı daima dolaşıp düşen kimse bir süpürge alıp camiye koyarsa ayak dolaşıklığı gider.

95 — Reyhan çiçeğinin kokusu anne feslihan çiçeğinin oynas kokusudur. (Oynas, sevgili demektir.)

96 — Ocaklıkta ateş söndürmek, ocaklığa su dökmek, ateş korunu su ile söndürmek caiz değildir insanın oerğı söner.

97 — İşi daima ters giden kimse bir hasır alıp camiye ters sermelidir. Onu gören her hangi bir şahıs hasırı çevirerek [tersin yüz olsun] der. Bu surete hasırı seren kimsenin işi yoluna girer.

98 — Karı koca biri birine su serpmemelidir. Sonra ayrılık düşer.

99 — Bir erkeğin karısının elbiselerini ve iç çamaşırını muvakkaten dahi olsa giymesi nekbetliğe delâlet eder.

100 — Rüya görüp tabir ettirmek için başkasına anlatılırken dinliyenlerin « Hayırlar olsun, Allah hayırlara tedbil etsin » ve kendisinin de bu söze karşılık « Allah razı olsun » demeleri lâzımdır bu takdirde rüya şerre dahi yorulsa hayırlara tebdi olunur.

101 — Rüya köpek görmek düşmanlığa delâlet eder eğer köpek kendisini ısırırsa düşmanın fenalık yapaçağını, ısırılmazsa bir şey yapamayacağını ifade eder eğer köpek öldürülebilirirse artık düşmandan korkmağa lüzum yoktur. Çünkü bir şey yapamayacaktır.

102 — Güzel ve tombul bir çocuk, çok güzel bir hayvan ve saire görüldüğü vakit güzelliğini methederek «Kırk bir buçuk maşallah » demek lâzımdır. Aksi halde nazar değeri.

103 — Rüya kavgaya etmek bir taraftan eyilik görüleceğine delalet eder. Kavga ettiği kimseyi tanırca o şahıstan eyilik gelir.

104 — Çok güzel rüya gören kimse onu kimseye söylememelidir. Aksi halde rüyanın manası bozulur ve şer olur.

105 — Rüyasında Peygamber ve hıızırı gören kimse ölünce cennete gider. Yalnız bunu kimseye söylememek lâzımdır.

106 — Akşam üstü ekmek yeyenin anası, babası ölür.

107 — Rüyasında büyük adamla konuşan devlete erer.

108 — Üzümler benlenirken güneşte ısınmış su ile yıkanan kimsenin vücudu benek benek ve lekeli olur.

109 — Isıtma tutan bir kimseye uyurken ansızın arkasından teuke atılır veya bir teneke soğuk su dökülürse ısıtma geçer.

110 — Mart ayının dokuzunda bileğe 40 düğümlü pamuk ipliği bağlanırsa Mart güneşi insanı yakmaz ve rengini karartmaz.

111 — Odon yanarken mavimtirak bir renk çıkarsa diğer bazı şahısların o ev sahibin sürttüklerine, yani aleyhinde ve arksından söz söyledigine hükmedilir.

111 — Ufak bir dikiş yarım bırakılmaz. insanın başı ağrır.

112 — Elini göksü üzerine bağlayan kimsenin nasibi bağlanır.

113 — Karpuz veya bostan kesildiği vakit başını yemek doğru değildir. İnsan kendi başını yer (Kazaya kurban gider.)

114 — Rüyasında pislik içide düşen kimse bol para alır, zengin olur.

115 — İnsan canı sıkıldığı vakit (of) dememelidir. Çünkü (of) bir şeytanın ismidir. Hemen gelir, insanın başına dikilir.

116 — Gece görünen siyah kediye ne vurmak, ve ne de taş atmak doğru değildir. Çünkü şeytan geceleri kara kedi şekline gireceğinden insanı çarpar.

117 — Kara kedinin ağzında mühür olursa o şeytan değildir, melektir. Allah onu şeytandan tefrik için öyle ağzını mühürlü yapmıştır.

118 — Kulak çınlaması yanımızda olmayan bir kimsenin bizi anmasından ileri gelir. Bunun için anılırken (kulaklar çınlayınca) denir.

119 — Gece süpürge süpürülmez. Çünkü her taraf (şeytan ve ecinli) ile doludur. Bunlardan birine çarpmak ve çarpılmak mümkündür. Süpürmek mecburiyeti hasıl olursa süpürge ucunu biraz yakmalıdır.

120 — Fazla su içmek doğru değildir. İnsan atıl ve tembel olur.

121 — Sıtma tutan kimse, ağzının sırtından koparılan kıllarla tutsülenirse sıtması geçer.

122 — Kışın sıçan çok olursa bahara harp olur.

123 — Eve bir dilenci geldiği vakit boş çevirmek doğru değildir. Boş çeviren kimsenin öldükten sonra göksü üzerinde Bozyürük yılanı peyda olacak ve onu her vakit rahatsız edecek.

124 — Bir insan öldüğü vakit, sağlığında iyi işler yapmışsa kabirinin sağ tarafında bir pencere açılır ve kabiri aydınlık olur. Sağ taraftan açılan kapı cennete giden yolun kapısıdır. Kötü işler yap-

mışsa sol tarafından bir pencere açılır ve kabri karanlık olur. Sol tarafta açılan kapı, cehenneme giden yolun kapısıdır.

125 — Ölüye, talkım verilirken can gelir, kalkmak ister; başını tahtaya çarpar. O zaman ölü. «eyvah, ben ölmüşüm», der ve bir daha kalkmaz.

126 — Ölen bir insanın eti, öldüğünden «52», gece sonra kemiklerinden ayrılır. Ölüm eti kemiklerinden kolay ayrılсын diye o gece evinde dua edilir.

127 — Bir insan ölüp gömüldükten sonra, ruhu yedi gün evini ziyaret eder. Bu yedi günde geceleri evde «Tebareke», suresini okumak ve yedinci gece mevlût okutmak gerektir.

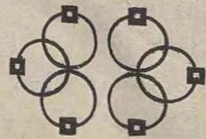
128 — Bir hasta, sağlığında haram mal, şunu bunun hakkını yemişse kolay kolay can veremez. Bunun için bazı hakkı yenmiş kimseler: «Ölürken dokuz çarşaf paralasın» deye ilenirler.

129 — Makasın ağzı açık bırakılmaz. Düşmanların ağzı açılır.

130 — Makasla oynamak doğru değildir. Düşman arkadan sürter. (Aleyhte söyler.)

131 — Her hangi bir hastalık anılınca (şeytan kulağına kurşun) deyerek kulağın memesini tutmak, yahut dilin ucunu ısırmak lâzımdır. O zaman anılan hastalık insana gelmez.

132 — Veremli olması şüpheli olan kimseye yeni doğmuş köpek yavrusunun başı yedirilirse hastalığın önü alınmış olur.

Türk tarihî tetkik cemiyeti yüksek başkanlığına
ANKARA

